

Les om et svensk ekspertsyn på det norske «landssvik»-oppgjøret. (Side 4)

General og statsoverhode

Av Irmann

I Artikkel II (F&L nr.7-1991) har Sverre Kjelstrup anført følgende: «Som generalisimus og øverste militære og sivile sjef i de ubesatte områder og med fullmakt fra Konge og regjering til å kapitulere, hadde Ruge full rett til å stille et slikt krav, (at tyskerne så snart som mulig skulle besette Øst-Finnmark) men kun under forutsetning av at det dreiet seg om en total kapitulasjon.» Uttalelsen er ganske enestående. Jeg gjentar, «øverste militære og sivile sjef i de ubesatte områder.»

Det er en fundamental kjennsgjerning, men lite påaktet.

Vær klar over følgende:

Kongen og statsministeren m/regjering forlot Norge 7. juni 1940. (Stortingspresidenten var også utenlands, og Høyesterettsjustitiarius var i okkupert område). Hvem var da Statsoverhode i det fortsatt frie Norge mellom 7. og 10. juni? Generalmajor O. Ruge. Hvor Sverre Kjelstrup har det ifra vet ikke jeg — men det var både den reelle og formelle status.

Generalmajor O. Ruge var militær og sivil sjef da han godkjente kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940 i Trondheim (og 10. juni 1940 på Spionkop for «Den norske Nordarme»).

Våpenstillstand hadde inn-

trådt allerede 9/6 2400.

Kan det etter dette være noen tvil om at kapitulasjonen var total? Nepp.

Generalmajor Ruge var Statsoverhode i disse skjebnesvangre dager (7.—10. juni 1940). Bemyndiget av Kongen i statsråd.

Hvorfor har ikke F&L presisert dette faktum sterkere? Det var (og er) en ubestridelig kjennsgjerning.

Jeg vil nedenfor kommentere den tale som generalmajor Ruge holdt til soldatene på Setermoen 9. juni 1940.

Den gir et relativt klart bilde av hvordan Statsoverhodet vurderte situasjonen denne (svar-
(Forts. side 7)

Da Churchill utfordret de nøytrale

Hva pressen skrev.

Av John Sand

Nordlys, Tromsø, gjengir 23.1-40 en AP-melding:

«Churchills tale vekker oppsikt og sterk forbitrelse i Tyskland og Italia.

Churchills tale har vakt oppsikt over hele verden. Enkelte aviser legger den ut som et varsel om en nyorientering i Vestmaktens politikk med sikte på at de nå skulle tvinge de nøytrale land med i krigen på sin side. Churchill mener at de små

nøytrale stater skal bringe krigen til en hurtig avgjørelse.»

Politikken, København, skriver bl.a. i sin leder «Churchills tale» den 22.1.40:

En stor del af Talen var helliget Omsorgen for de smaa nevtrale Staters Velfærd og var formet som en Invitation til krig paa Englands side. . . . Hvorledes man vil reagere i Tyskland, kan der næppe være Tvivl om. Fra tysk Side har man —med Udgangspunkt i visse Betragtninger i nogle engelske og franske Blade og Tidsskrifter — i nogen Tid gjort gældende, at Hovedformaalet for engelsk Politik i Øjeblikket var at tilvejebringe nye Krigskueplasser, utvide Krigen.»

Avisene i Sveits synes å ha reagert med sinne på Churchills tale. Nouvelle Gazette skrev bl.a.:

«Hvis det var Churchills hensikt å galvanisere opp de nøytrale så svarer vi at det er helt unødvendig. De nøytrale har alltid sett trusler i møte uten frykt. Det angår ikke Sveits hva andre nøytrale gjør for å oppfylle sin forpliktelser i henhold til Folkeforbundets pakt.»

Belgiske og hollandske aviser bragte skarpe kommentarer til Churchills tale. Allgemenen Handelsblad skrev:

«Den britiske minister synes å sveve i villfarelse når det gjelder krigens opprinnelse. Det var de allierte som erklærte Tyskland krig for å frelse de små stater i Europa, og de nøytrale har siden gjentatte ganger søkt å redde Europa, fra en større krigskatastrofe. Desto mere merkelig er det nå når en autoritativ britisk talsmann står opp og sier at det er de nøytrales plikt å redde de allierte.»

Van Zeelands avis L'Independeance Belge påminne leserne (22.1.40) om en episode fra 1914, da den belgiske arme trakk seg kjempende tilbake til Antwerpen:

(Forts. side 6)

Maktspillet bak kulissene

Okkupasjonsforhold som er lite kjent.

Av Balder

Forleden samtalte jeg med en NS-venn om den kamp som bak kulissene ble utspilt mellom tyskerne og NS. Han sa ganske riktig at denne kamp har jøssinger ingen og NS-folk ofte liten greie på. Det offisielle bilde var jo at tyskerne og vi trakk harmonisk sammen. Derimot hadde min venn etter min mening ikke rett da han sa at dette spillet bak kulissene pr. i dag har liten interesse. Det vil aldri komme frem noe riktig bilde av okkupasjonshistorien uten at også dette er med. Jeg vil derfor i kortform prøve å beskrive hva som egentlig foregikk.

Spillet faller i to deler. For det første var det i forvaltningen her hjemme stadige uoverensstemmelser mellom norsk og tysk syn, og for det annet foregikk det et konstant spill på toppnivå for å forberede gjenopprettelsen av Norges frihet og selvstendighet.

Når det gjelder de daglige konflikter her hjemme, vil jeg først ta et ganske typisk eksempel som jeg selv opplevde. Vi i NSUF hadde en tysk «Berater» som i Tyskland var leder for de såkalte Adolf Hitler-skolene. Dette var i og for seg utmerkede pensjonatsskoler der man tok opp særlig begavede tolv år

gamle gutter og beholdt dem på skolen til de var atten. Målet med dette var å utdanne politiske ledere, skjønt man kan jo stille et spørsmålsteget ved om det er riktig å isolere fremtidige ledere fra det vanlige liv i deres viktigste oppvekstår. I alle fall fikk denne «Berater» den idé at han ville opprette en Adolf Hitler-skole i Norge, og det av alle steder på Eidsvoll. Dette var sikkert fra hans side ment som en slags æresbevisning overfor Norge, mens vi i Ungdomsførens Stab derimot hevdet at en Adolf Hitler-skole på Eidsvoll ville være en fornærmelse i superklasse overfor alle nordmenn, inklusive oss i NS. Det lyktes oss etter store anstrengelser å få ham til å forstå og akseptere vårt syn.

Men dette var selvfølgelig bare en bagatell i forhold til hva andre NS-myndigheter hadde å stå i med. Det kunne dreie seg om slike ting som sikring av nødvendige matforsyninger, om å forhindre at tyske firmaer fikk konsesjoner som var til skade for Norge, om urettmessig beslaglegging av norske verdier osv. En kamp NS dessverre tapte, var anstrengelsene for å få opprettet et faglig riksting. Dette ville ha styrket NS-regjeringens posisjon såvel overfor det norske folk som overfor myndighe-

tene i Tyskland, og det var en mann som Terboven lite interessert i. I en uhellig allianse med jøssingene klarte han å få forhindret opprettelsen av en slik folkerepresentasjon. Et annet konfliktfelt var tyske arrestasjoner, der NS-tillitsmenn løpende trådte inn for å mildne den tyske justis. — Dette er imidlertid bare et blekt bilde av de stadige konflikter som eksisterte hver time på dagen og på alle plan.

Når det gjaldt kampen for Norges frihet og selvstendighet, ble den ført overalt hvor man kunne få noen til å høre på oss. Quisling fryktet at Norge kunne ende opp som et tysk protektorat, og dokumenter som er funnet etter krigen, viser at denne frykt var berettiget. Terboven var så avgjort en protektoratilhenger, og det nyttet ikke å snakke med ham om slike ting. Det tyske syn på Norges fremtidige status var imidlertid på ingen måte entydig. Man kan si det slik at det i Tyskland dengang i hovedsak eksisterte tre utenrikspolitiske linjer, som man kan beskrive slik:

Den tradisjonelt stormaksimperialistiske linje gikk ut på å innlemme Norge og andre okkuperte land i et stort tysk rom slik det best passet tyske økonomiske og politiske interesser. Her kommer protektoratilheng-

gerne inn i bildet. Om disse folk hadde fått sin vilje, ville Norge ha endt opp i samme posisjon som Böhmen-Mähren var i under krigen. Utenriksministeren, Joachim von Ribbentrop, var en typisk stormaksimperialist, og han hadde følge av andre mektige menn i hierarkiet, antagelig f.eks. Goebbels.

Den ekstreme storgermanisme var Himmlers store idé. Dokumenter som var tilgjengelige allerede dengang viste klart at han ikke betraktet nordmenn, svensker, dansker, nederlendere og flamlendere som egne folk, men bare så på dem som germanske stammer som skulle gå opp i det store, germanske fellesskap uten egen «sjølråderett». Han tenkte seg f.eks. at det like gjerne kunne sitte en tysk Gauleiter i Oslo som en norsk i Dresden, altså en total sammenblanding av nasjonaliteter.

Idéen om et europeisk fellesskap av selvstendige nasjoner som frivillig var gått sammen hadde sin kanskje fremste talsmann i Baldur von Schirach, Reichsleiter für Jugenderziehung og Gauleiter og Reichsstatt- holder i Wien. I ryggen hadde han i første rekke hele Hitler-Jugend, men etterhvert på grunn av påtrykk fra ikke-tyske frivillige også de fleste ledere i Waffen SS. (Forts. side 7)

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arber

Det amerikanske presidentvalg

Jeg må innrømme at jeg alltid har «holdt med» de republikanske kandidater ved de amerikanske presidentvalg, og at jeg alltid har gledet meg når de har vunnet, hvilket de har hatt en tendens til i mange år. Det er forøvrig en merkelig side ved amerikansk politikk dette å velge republikanske presidenter samtidig som man velger inn et demokratisk flertall i kongressen. Kanskje er det en måte å sikre politisk balanse på.

Min sympati for de republikanske presidenter har en klar årsak: De har alltid hatt en sikker og pålitelig holdning overfor trusselen fra øst, noe de demokratiske kandidater ofte har manglet. Når vi i dag er i den lykkelige situasjon at den kalde krigen er over, så skyldes det på ingen måte Mikhail Gorbatsjov alene, men også i høy grad folk som Nixon, Reagan og Bush. Disse siste har kompromissløst holdt fast på at så lenge kommunisttrusselen eksisterte, måtte Vestens folk sørge for å ha de nødvendige midler til å forsvare seg. De demokratiske presidentkandidater derimot har alltid tendert mot kompromisser som bare kunne ha styrket kommunismene.

Når vi i dag skal ta standpunkt til kandidatene George Bush og Bill Clinton, eksisterer ikke lenger de hensyn som er nevnt ovenfor. Den kommunistiske supermakt er brutt sammen, og det finnes ikke lenger noen fristelse til å kompromisere med den. Altså kan en demokratisk president ikke gjøre noen skade på det område. En annen sak er at Bill Clinton virker noe umoden. Han er likesom ikke typen man tenker seg i en presidentstol. George Bush er kanskje ingen drømmepresident, og innenrikspolitisk er han noe bortimot en katastrofe, men utenrikspolitisk er han ihvertfall en mann man vet hvor man har.

Stans serberne!

Når dette skrives har man på det nærmeste oppgitt å gripe militært inn i Bosnia-Herzegovina. Etter min mening er det imidlertid ingen annen løsning på dette problemet. Serbernes oppførsel er fullstendig uantagelig. De bruker sitt herredømme over den tidligere jugoslaviske hær og dens ressurser til å terrorisere mennesker av annet etnisk opphav, dette for å skremme dem vekk fra områder som storserberne ønsker å legge sin hånd på. Det er serbernes klare målsetning å drive disse mennesker på flukt bort fra sine hjem.

Det har vært diskutert hva som er det beste: Å hjelpe disse flyktingene der de befinner seg, eller å åpne grensene for dem her i landet. Etter min mening kan det ikke være noen tvil. Den eneste akseptable løsning er at flyktingene får vende tilbake til sine hjem, enten dette oppnås ved militær intervensjon eller på annen måte, og da kan det ikke ha noen hensikt å fjerne disse mennesker tusenvis av kilometer fra disse hjemmene. Å bringe de bosniske flyktinger til Norge vil bare bety å bøye seg for de serbiske terrorister, og det ville være fullstendig forkastelig.

Noe man skal være oppmerksom på, er at Kosowo-albanerne forsøker å utnytte situasjonen i Bosnia-Herzegovina til å skape seg asyl i mer velstilte land. Dette er en tilsnikelse som ikke må få lov til å betale seg.

Somalia og Sudan

To andre skremmende urområder for øyeblikket er Somalia og Sudan. For Somalias vedkommende er det vanskelig å finne et mønster bak det som skjer, men i alle fall er det et nytt bevis på at ikke alle folkeslag er modne til å styre seg selv. Etter min mening finnes det tilfeller da folkeslag må kunne settes under formynderskap. I Sør-Sudan er bildet klarere. Her dreier det seg om et oppgjør mellom islamske fundamentalister på den ene side og kristne pluss andre mer liberale elementer på den annen. Muslimiske fundamentalister er åpenbart en ulykke hvor de enn forekommer. Hverken i Sør-Sudan eller Somalia kan det i øyeblikket øynes noen løsning på problemene.

Polens uomtalte skyld

Polakkene var ikke bare ofre

Av Håkon Glosli

De tysk-polske stridigheter begynte ikke 1. september 1939 kl. 4.45, som det til overmål ble fremstilt i massemedia ved 50-års-«feiringen» høsten 1989. Og Polen er ikke det land som bare har vært offer i dette århundre. Folket som har levd i østblokken i ufrihet de siste 40 år, var i 20 og 30 årene et mønstereksempel på sjåvinisme og imperialisme. Det tyske angrep som i 1939 hadde en 20 årig historie, kjennetegnet lidelsene for tyskerne som etter Versaillesfreden 1919, kom under polsk styre. Dette fortsatte etter 1944 og de tyskerne som ikke flyktet eller ble forvist i 1945 er fremdeles en undertrykt minoritet.

5. november 1916 erklærte Tyskland og Østerrike/Ungarn gjennoprettelse av en «ny selvstendig polsk stat», etter at den Østerriksk/Ungarske hær med understøttelse av to polske legioner hadde inntatt Polens tidligere områder. Med opprettelsen av denne stat, som foreløpig bare hadde en betinget suverenitet, var den i det hele — av sentralkraftene som av de allierte — anerkjent som en nødvendighet. Siden tok vestmaktene i 1917 opp det polske spørsmål og anerkjente 20. september dette år den polske nasjonalkomite med sete i Paris. Likeså krevde USA's president Wilson i sitt 14 punkts program, punkt 13 en polsk stat.

Polsk stat med Tysklands hjelp

Den 11. november 1918, to dager etter at den tyske keiser hadde forlatt tronen, overtok Josef Pilsudski, som var en anerkjent offiser hos polakkene, den fullstenige makt i den av sentralkraftene opprettede stat, fra riksrådet som inntil da hadde vært statens øverste myndighet. 22. november ble Pilsudski proklamert som «foreløpig statssjef» og han ble enig med nasjonalkomiteen om at dens medlem Paderewski ble valgt til ministerpresident.

På basis av Tyskland og Østerrike/Ungarns opprettede stat, hadde nå Polen fått sin uavhengighet. Det polske landområde omfattet Kongresspolen, altså området som ble opprettet 1815 og kongeriket Polen, forbundet i union med Russland og Vestgalizien. Uten tyskernes hjelp, ville Polen på nytt tilfalt Russland.

Ved den polske oppstand 27. desember 1918, rev Polen til seg hele provinsen Posen uten enhver rettslig basis. Den utløsende faktor var Paderewski

som dagen før var i Polen med en engelsk kommisjon og som ble mottatt av den beryktede polsk-sjåvinistiske opprørsleder Korfanty. Under oppstanden og de derpå følgende dager, ble tyskerne forfulgt med grusomme reidseldåder.

Det lyktes en raskt oppsatt tysk enhet å stanse den polske oppstand. Før det kunne gjøres et motstøt overfor opprørerne og de offisielle polske troppene under Pilsudski, grep Frankrike inn på oppfordring av den polske erkebiskop av Posen. Marschall Foch la frem diktatet fra Trier overfor representanten Mathias Erzberger fra den tyske riksregjering, om at Tyskland ble nektet å yte enhver videre motstand, og nesten hele provinsen Posen ble tilkjent polakkene. Erzberger underskrev under tvang den 16. februar 1919. Frankrike og England hadde — på tross av den polske rettsløse vold — muliggjort denne urett.

Polens imperialism

Allerede 8. oktober 1918 hadde Nasjonalkomite-sjefen Dmowski overfor Wilson stillet utrolige krav: Hele Posen og Vestprøyssen, hele Oberschlesien og tre kretser i nedre Schlesien skulle tilfalle Polen, Østprøyssen skulle være autonom provins forbundet med Polen. Det meste av Polens politiske krefter var enige i disse grensekrav, men de kunne nås bare ved hjelp av de allierte seierherer, og 15. desember brøt Polen de diplomatiske forbindelser med Tyskland, og den tyske legasjon ble utvist. Dette selv om Tyskland hadde lagt grunnlaget for den nye polske stat og var den første som anerkjente staten internasjonalt.

Posen var det første tyske område i slutten av 1918 og be-

gynnelsen av 1919 som ble hjemsoekt av grusomme overgrep fra polske soldater og også fra pøbel. Bare en del av disse forbrytelser er kommet utenvideren for øre, p.g.a. at området fra den tid til 1939 har vært uavbrutt i polske hender.

Holdningen som førte til denne grusomme terror, oppsto i og med en i flere tiår bedrevet kampanje mot tyskerne som helt typisk kom til uttrykk i den følgende antityske hetssang som stammet fra tiden rundt oppstanden i 1848:

*«Vår fiende, det er tyskeren!
Plyndre, røve, brenn og skyt!
La fienden dø i smerte.
Den som henger de tyske hunde
vil få sin lønn hos Gud.
Jeg, prosten, lover dere
kost for det i himmelrik...
Men forbann den nidding,
som den tyske djevel støtter.*

Utrolige grusomheter

Denne hemningsløse pogromstemning, åpenlyst støttet av kirkens embetsmenn, var rasjonelt ikke begrunnet, da det polske mindretall hadde vidtgående rettigheter i det tyske rike, var likestillet sosialt, foretningmessig, politisk og var representert i den tyske riksdag.

Virkingen av slike dikt/sanger av lignende innhold og den fundamentale tenkemåte for slike utgydelser, ble imidlertid så uhyggelig grusom, at det ble vanskelig å lese de talløse edbekreftede utsagn fra de overlevende. De to følgende beretninger formidler et inntrykk. Gefreiter Schulz fra grensebataljon V, forklarte seg under eds ansvar om kampene ved Grünthal, Bromberg:

«Da kampen var tapt for oss, flyktet jeg inn i en kjeller i en
(Forts. side 7)

Hvor det er hjerterom, er det husrom (og penger).

Den tyske Michel: «Jeg har bare venner!» Fra «Welt am Sonntag».

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Mandag, tirsdag og torsdag kl. 11—15.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstpris kr. 100,-.
Utgiiver: A/S HISTORISK FORLAG.
ISBN 0802-9652

Økonomisk navigering eller Øko-navigering

Det er avgjort en fordel å være i opposisjon når store vanskeligheter og små katastrofer rammer land og folk. Med mer eller mindre tilsløret skadefryd sukker man den bitre medisin vi alle må være med å svelge. Det må være en ytterst dårlig trøst ikke å være elendighetens eller heksebryggets opphav.

Gamle Mor Norge seiler i tung sjø og urent farvann. Det er en vrien situasjon. Tiden er så visst ikke inne til å veie skyld. Vi må finne oss i å konstatere at kursen har vært gal, værprofetene usikre, skipsoffiserene ukyndige og — verst av alt — mannskapet likeglad. Vår blandingsøkonomi har havnet i et uføre som vi kan komme ut av bare ved en åpen og ærlig analyse. Et stikkord er gigantomani, et annet er offentlig og privat etisk svikt, et tredje er mangel på disiplin i skole og arbeid.

Det system vi har arbeidet etter og under har fremlesket ansvarsløshet og «selvrealisasjon» som blant ledere fører til de økonomiske misærer vi opplever. Deres oppgaver er «en spennende utfordring som det vil bli interessant å se om jeg er kompetent til å løse.» Når kompetansen, hellet, konjunkturere eller rett og slett været svikter, er paraplyen, fallskjermen, trygden og sikringsfondet gode å ty til.

Vi tror at en større grad av forståelse for hvem man bør tjene og hva man skal sette kreftene inn for, er viktig. Våre ledere må opplæres i den disiplin og selvtukt som verken statskontroll eller innflokke lover og regler kan erstatte. Dette arbeidet begynner i hjemmene, fortsetter i all vår utdanning og avsluttes først når vår vandring på jorden tar slutt.

Det er nedslående når vi f.eks. leser at en ledende pedagog i vårt høyere skoleverk unnskylder elevenes stipendiemisbruk fordi reglene gjør slikt misbruk mulig. Det er skattesnyteriet på nytt.

Det er også nedslående når Aftenposten 3/9 foretar en enquête blant noen av våre fremste økonomer med spørsmål om hvordan den økonomiske krisen kan løses, og bare en av dem antyder at moral og «folkevett» hører med. Professor ved Handelshøyskolen BI, Øystein Nordeng, hevder bl.a.: «Vi må rette oppmerksomheten mot beslutningssystemene. I dag er mottoestillingene for få.» Vi må tenke mere på kvalitet enn størrelse, sier han også. Og han avslutter: «Internasjonalt blir vi aldri store, men vi kan bli gode.» Hvis vi har forstått ham rett, er det å beklage at hans ideer har vært mangelvare mange steder alt for lenge.

Vårt håp er at det fortsatt finnes krefter i dette landet som på tross av partipolitisk spill kan få en innflytelse som gjør det mulig å påvirke de unge og få åpnet dørene mot en positiv samfunnsforståelse. Stortinget har nøk-lene. Skoleverket og NRK er dørene som har vært i vranglås. Vi må ikke miste troen på at vi kan finne tilbake til de dyder Ola Nordmann var kjent og aktet for.

«Jeg er nasjonalist»

Av Arne Myrdal

Redaksjonen har mottatt et brev fra Arne Myrdal. I det markerer han sitt syn på regjeringen Nygaardsvold som hadde lagt landet åpent, krevde kamp og selv forsvant etter hvert til England da tyskerne innfant seg her i 1940. Det var ikke særlig positivt etter Myrdals mening. Bedre ble det ikke da de forsøkte å skjule sin skrøpeligheit ved å skyldte på NS og Quisling, som jo hadde talt for forsvar og nasjonal samling. For oss er det selvsagt ikke vanskelig å være enig.

Det er Myrdals nasjonale sinnelag som får ham til å se det absurde i påstanden om vårt landssvik og de livstidsstraffer det påførte oss. Det er vel også hans bekymring for vår nasjonalstat og vår hevdvundne kultur som har bragt ham i konflikt med dem som ikke ser slike verdier som verneverdige. Skjellsordene har vært mange, og vi har heller ikke vanskelig for å

forstå hans forundring over å bli innlemmet i den etter hvert tallrike gruppen som svært enkelt blir kalt nazister. (Han var ca. 10 år da Det tredje riket brøt sammen.)

Det er ikke lett å komme til orde når man ikke hører til de etablerte. Vi NS-folk har erfart det, Arne Myrdal likeså. Når han nå henvender seg til Folk og Land og forfekter meninger som vi ikke ser er kriminelle eller lite aktverdige, ville det — med våre erfaringer i kamp med bøygen — være unfair og feigt å avvise ham.

Vår beskjedenhet og en smule plassmangel gjør at vi utelater den delen av brevet vi har referert fra, og hitsetter avslutningen. Den står selvsagt for Myrdals velkjente regning. Vi tviler ikke på hans nasjonale sinnelag og gode motiver.

Uten sideblikk til Arne Myrdal, men på bakgrunn av de opptøyer rundt i Europa som har funnet sted på grunn av landenes fremmedpolitikk — det

er tillagt nazistene, selvsagt, men skyldes vel arbeidsledighet og sosial og økonomisk armod — benytter vi anledningen til å presisere: Vi tar prinsipiell og fullstendig avstand fra den sjikane og vold disse fremmedgrupper blir utsatt for. Adressat for mishag i den forbindelse er de politikere og byråkrater som man måtte mene setter vår livsform og eksistens i fare.

Så til Arne Myrdals brev. *Det vil vel være kjent at jeg er motstander av asylinnvandring og i mot at Norge i framtiden skal dele sitt fedreland med diverse fremmede folkeslag. Da jeg for fem år siden overtok som den første formann i FMI ble jeg straks stemplet som rasist. Den gang visste jeg ikke hva ordet egentlig betydde og måtte etter hjemkomst fra Haugesund slå opp i et leksikon for å se hvem og hva jeg var. Siden har ordet fulgt meg. Jeg bryr meg ikke om hva de kaller meg, for jeg vet selv hvem jeg er og hva jeg vil.* (Forts. side 7)

Lokalpressen med høyere mediamoral enn NRK

Som det nå tør være kjent, har INO forgyves forsøkt å få beriktiget den infame reportasjen i NRK hvor Instituttet blir tillagt økonomisk støtte til nynazistiske organisasjoner. Infame fordi INO støttes av en rekke mennesker som verken har tilknytning til eller sympati for «nynazister», og som forutsetter at slik støtte ikke finner sted. Det ligger da også utenfor de vedtatte formålsvedtekter.

NRK har ikke tatt hensyn til INOs ønske. Henvendelsen til kringkastningssjef Førde er ikke engang besvart. Det er derfor gledelig å kunne gjengi en beriktigelse som er tatt inn. Vi hadde i forrige nummer en notis om Per R. Johansens «fronkjemperebok» som kommer i høst. Akershus Arbeiderblad/Romerikes Blad hadde i den anledning intervju med Johansen og omtale av boken. En

del formuleringer fant Johansen så misvisende at han ba om å få dem beriktiget. Avisen tok prompte inn nedenstående.

Til slutt: Hadde NRK hatt evnen til å lære, kunne de kanskje ha nærmet seg et anstendig mediaetisk nivå, men så lenge de ser det som en oppgave å konkurrere med hovedstadens ettermiddagsaviser, ser det dårlig ut.

Kommentarer til et intervju

Jeg viser til nevnte intervju med undertegnede den 19.7.92 og vil få peke på følgende feil.

På side seks står følgende: «Bortimot 800 norske frontsoldater falt i løpet av krigen i kamp for den tyske hæren.» Ingen norske frontkjempere kjempet for den tyske hæren. Vi kjempet sammen med dem mot en felles fiende, og det er noe annet. Da denne formuleringen både faktisk og historisk er feil, og står i sterk kontrast til hva som blir å lese i boken, vil jeg be om at dette blir rettet.

Jeg vil dessuten be om at den tekst som står under bildet på side seks blir rettet. Der står det: «En gang landsvikere — alltid landsvikere, har Per R. Johansen konstatert.» Grotesk og tendensiøs formulering. Slik tillegges jeg en oppfatning jeg ikke har. Jeg peker dessuten på «men denne følelsen har vi landsvikere aldri fått lov å ha.»

Jeg betrakter verken meg selv eller mine frontkamerater som landsvikere. Det er det seierherrene som gjør, og de ser nok gjerne at dette begrepet får evig liv.

Ellers var samtalen med Bente Wallander så balansert som jeg hadde lov til å forvente.

Jeg vil be om at de feil jeg har påpekt, og som De sikkert er enig i, blir rettet på godt synlig plass i Deres avis, så snart som mulig. Sett i historisk perspektiv er dette ingen bagatell, selv om det fra avisens synspunkt kan synes slik i dag.

Historie skrives for framtiden, og bør derfor være korrekt.

Med vennlig hilsen
Per R. Johansen

«Intet menneske med respekt for seg selv og som vil bevare denne respekt, lar seg overgå urett uten å søke urettens kilder og fastslå deres gehalt.»

Derfor: Abonner på FOLK og LAND!

(Sitatet er fra Einar Syvertsens bok «Også dette bør være sagt».)

Et sakkyndig svensk syn på «landssvik»-oppgjøret

Det er svært mange, kanskje særlig yngre, som er i den tro at alle de «straffebefriende» fakta som er lansert i aviser og bøker i de seneste år, er nyoppdagede ting. Det er ikke tilfellet. Det meste og kanskje det vesentligste av det som burde ha fritatt oss for landssvikstemplet var kjent tidlig under oppgjøret. Det ble imidlertid ikke tatt hensyn til.

Vi har i årenes løp behandlet de fleste av disse forhold som førte til fellende dom for mange, og vi har gjennom dokumentasjon som for en stor del forelå allerede da de første dommer ble avsagt, påvist at dommene ble avsagt på feil grunnlag og at viktige dokumenter ikke ble tillatt brukt eller ikke ble tatt hensyn til.

En del NS-folk hadde overskudd og mulighet da de «fikk pusten igjen». Forbundet for Sosial Oppreisning ble stiftet og arbeidet med å samle basisstoff begynte. I begynnelsen av 50-årene ble det gjort en henvendelse til det svenske anerkjente «Institut for Offentlig og Internasjonell Rätt» med anmodning om en utredelse om «Den Norske Rättsutredning». Dette verk som er redigert av professorene Halvar G.F. Sundberg og Carl Kurtz og omfatter 174 sider sprenge-lærd juss, kom ut i 1956. I et par nummer fremover vil vi gi plass til en norsk oversettelse av Institutets eget kortfattede utdrag. Det er trykt i vanlige typer. De vedføyde sitater fra hovedutredningen er derimot trykt i kursiv. Utredningen i sin helhet foreligger i INOs bibliotek.

FORORD

(Etter i innledningen å ha anført en del saker hvori svenske statsborgere er rammet av det norske etterkrigsoppgjøret, og i forbindelse dermed nevnt en svensk advokatgruppes anmodning til Institutet om også å ta hensyn til disse saker, uttaler Institutet videre):

Granskningen er muliggjort ved at et antall norske borgere, som selv har vært idømt liknende ansvar, eller som har hatt nærstående eller nærbeslektede som er straffet på tilsvarende måte, har ydet økonomiske bidrag under forutsetning av at granskningen ikke ble begrenset til konkrete tilfelle, men ble gitt en prinsipiell karakter.

Ved siden herav har et hundretall norske borgere i aktet stilling — deriblant 13 stortingsmenn, hvorav senere under en offentlig debatt 11 har tilbakekalt sine underskrifter — fremholdt overfor Institutet at det — sett fra norsk synspunkt — ville være ønskelig om granskningen kunne komme istann.

Fra de norske borgeres side er det bedt om fortrinnsvis å få behandlet følgende prinsipp-spørsmål:

1. om landssviklovgivningen har konstitusjonell støtte i den såkalte Elverums-fullmakt og Kongens rett til å utferdige provisoriske anordninger, eller i konstitusjonell nødrett.
2. om Norge befant seg i slik krigstilstand som forutsettes i den norske straffelovs § 86.
3. om landssviklovgivningen innebar en tilbakevirkende lovgivning og om den avvek fra prinsippet om alles likhet for loven.
4. om betydningen av den okkuperte befolknings lydighetsplikt mot okkupasjonsmakten, samt
5. om den norske eksilregjeringens lovgivningsvirksomhet var forpliktende for innvånere av det okkuperte område.

Av disse spørsmål har vi ikke funnet å kunne svare på de under punkt 1 omhandlede. Anstilte undersøkelser har vist at det allerede ved Elverumsfullmaktens istandbringelse fremkom motstridende uttalelser om dens mening, hvilket er av avgjørende betydning for spørsmålet om den norske eksilregjeringens provisoriske anordninger er å oppfatte som sådanne

eller som byggende på en ekstraordinær maktdelegasjon fra Stortingets side. Spørsmålene er derfor av intern konstitusjonell natur og vil bero på en tolkning av Norges Grunnlov og Stortingets beslutning. Spørsmålene kan følgelig ikke bedømmes på internasjonalrettslig basis eller under anvendelse av almene rettsstatlige prinsipper. Også spørsmålet om eksistensen, omfanget av eller forutsetningene for å anvende konstitusjonell nødrett, må ansees å være av tilsvarende natur og dermed uten betydning for spørsmålet om landssviklovgivningens forenlighet med folkeretten.

I

(Utredningens første kapittel inneholder bare en oppregning og et referat av de for rettsoppgjøret i Norge gjeldende lover og provisoriske anordninger.)

II

I annet kapittel diskuteres — med utgangspunkt i uttrykket «k:ig» i straffelovens § 86 — spørsmålene om og når Norge kom i krig, og i så fall når krigen opphørte. Mest nærliggende er det å anta at straffelovens krigsbegrep stemmer overens med folkerettens. Ifølge dette sistnevnte må det betraktes som krig; enten hvis det finner sted et våpenskifte, hvor ikke begge parter påstår at det likevel ikke er krig, eller også hvis krig er erklært, uansett om våpenskifte finner sted. Under forsvar ansees det som krig dog bare hvis den nøytrale part erklærer at krigstilstand har inntrått. Krigstilstand inntreffer enten ved krigserklæring, eller — om sådan ikke blir avgitt — ved fientlighetenes faktiske begynnelse.

Krigstilstand kan opphøre gjennom fredstraktat, ved våpenskiftets faktiske opphør og tilbakegang til fredelige forbindelser, eller eventuelt ved ensidig erklæring av den ene part. Kapitulasjons- eller våpenstillstandsavtale medfører ikke at krigstilstanden opphører, men dette kan være tilfelle ved «fredspreliminærer», d.v.s. våpenstillstandsavtaler som danner en slags provisorisk fredstraktat og som tar sikte på en definitiv avslutning av fientlighetene, men som senere skal erstattes av en formell fredsavtale. En slik avtale bør oppfattes som en traktat. Den kan inngås av regjeringene eller av overkommandoene og krever ikke ubetinget ratifikasjon i fall de delegerte har de nødvendige fullmakter.

Etter dette gis en redegjørelse for de relevante hovedtrekk i hendelsesforløpet i april 1940, hvorunder det fremheves at den norske forsvarsmakts oppgave

ifølge autoritative uttalelser bare gikk ut på, såvidt mulig, å hindre nøytralitetskrenkelser, men ikke krigføring mot en stormakt som ville sette seg fast i landet, og at den norske motstand også til en begynnelse bare ble ansett som nøytralitetsvern. Situasjonen var lenge forvirret og blir karakterisert slik at kampene til en begynnelse fra begge sider ble betraktet som nøytralitetsvern, men at litt etter litt den oppfatning slo igjennom på norsk hold, og noe senere også på tysk, at det forelå krigstilstand, og at erklæringene derom virket tilbake fra og med 9. april. Den svenske regjering synes alt fra først av å ha ansett kampene som krig og Norge som krigførende.

Mot slutten av kampene i Nord-Norge overveide man en våpenstillstandsavtale, ifølge hvilken Narvik-området skulle utgjøre et av svenske tropper besatt demarkasjonsområde. Denne plan ble imidlertid ikke gjennomført. I stedet opphørte kampene derved at samtlige norske hæravdelinger som ikke var gått over grensen til Sverige og var blitt internert der, suksessivt kapitulerte i tiden fra 13. april til 10. juni. Den 10. juni ble den norske nordarmeens kapitulasjonsavtale undertegnet med virkning fra 9. juni kl. 24. Den norske regjering hadde forlatt landet den 7. juni. Den anbefalte marinens fartøyer å gå over til England og hadde gitt overkommandoens ordre om å demobilisere troppene og å innstille motstanden. Det er uklart om regjeringen hadde til hensikt å avslutte krigen og bare unndra seg tysk innflytelse for å kunne opprettholde suvereniteten, eller om den senere ville gjenoppta fientlighetene. I et hvert fall ble det i Trondheim den 10. juni mellom den norske Overkommando — som handlet etter ordre fra den norske regjering — og den tyske Overkommando inngått en overenskomst som ikke bare er en militær kapitulasjonsavtale, men en statsakt. I følge denne la «die gesamten norwegischen Streitkräfte» ned våpnene og forpliktet seg til ikke å løfte dem igjen mot det tyske rike eller dets allierte. Med dette må man rimeligvis ha hatt til hensikt å slå fast at kamper mellom norske og tyske tropper for fremtiden ikke skulle forekomme, i et hvert fall ikke på norsk jord. I samme retning peker den omstendighet at Norge i avtalen forpliktet seg til å fremme den tyske krigføring mot de allierte ved å sette i stand to krigs-flyplasser. Avtalen er imidlertid forsåvidt uklar som den ifølge preambulen bare skulle gjelde 6.

divisjon, for hvilken det var inngått en særskilt kapitulasjonsavtale, som alt var trått i kraft.

Om innholdet av Trondheims-avtalen er det fremført ulike meninger. I Norge var det den alminnelige mening at krigen var slutt for det okkuperte territorium. Situasjonen var imidlertid forvirret, og endog på tysk side synes det å ha rådet usikkerhet ved bedømmelsen. Den svenske oppfatning var at krigen i Norge de facto var slutt. Den norske regjering ble ikke lenger betraktet som krigførende, og av den grunn ble de internerte norske tropper sendt hjem. Eksilregjeringen hevdet imidlertid at krigstilstand besto, selv om det ikke fant sted kamper på norsk jord. Konklusjonen blir at Trondheims-overenskomsten innebar en definitiv våpennedleggelse, slik at noe våpenskifte i fremtiden ikke skulle finne sted i Norge mellom norske og tyske tropper, men at den folkerettslige krigstilstand besto.

Eksilregjeringens stilling som krigførende ble først litt etter litt mere aksentuert, i første rekke ved gjenopprettelsen av Forsvarets Overkommando og ved visse innkallelser av nordmenn i utlandet i 1942. Også situasjonen i Norge undergikk en forandring — som det synes nærmest ved Sovjet-Russlands inntrøden i krigen. Det ble dannet en hjemmefront, som til å begynne med synes vesentlig å ha tilskattet å styrke den moralske motstandsvilje, men som senere begynte å utdanne vepnede styrker, bestemt til å settes inn under britisk landstigning. En aktiv motstandsvirksomhet i form av sabotasje og voldshandlinger — som allerede noe tidligere var innledet fra kommunistisk hold etter russisk initiativ — synes fra 1943 å være godtatt av hjemmefronten. Imidlertid fylte ikke dennes styrker de krav som Landkriksreglementet stiller til stridende tropper. Folkerettslig sett var de å anse som franktirører, hvis aksjoner ikke hadde karakter av krigshandlinger. Heller ikke de alliertes kystangfall mot Norge (raids) kan betraktes som gjenopptagelse av det norsk-tyske våpenskifte. Folkerettslig vedvarte derfor den i og med Trondheims-overenskomsten skapte situasjon uforandret.

Folkerettslig forelå således krigstilstand. Oppfatter man «krig» i straffelovens § 86 folkerettslig, var følgelig forræderiparagrafen anvendelig. Naturligvis kan det spørsmål stilles, om § 86 med dens strenge straffeutmåling kan ta sikte på en formell krigstilstand uten krigshandling (Forts. side 6)

Det originale hjørnet

– Omattat og omattat

«Og seilte jeg enn min skute på grund, så var det dog lystig at fare.»

Og var jeg før en jagende hund, så er jeg nå blitt hare.

Jeg ville så gjerne seile med, så endte det sørgelig nord og ned.

– Jeg var ikke god nok, bare.

HaWa

Ved Knut Hamsuns død

Et 40-årsminne:

Du dør, og ditt siste hjerteslag
viker for ungdommens olympiade.
Ærbødig bøyes din hvite panne.
Ydmykt lukkes dine trette øyne.
Den unge slekt du æret så høyt
glemte deg, mester, og lot deg dø ensom
med tidsåndens hån på ditt fattige leie...

Et blendende vandrelys slukkes.
Men verden kan vente i hundre år
og nåderik tilgi din rastløse vandring
med lyse visjoner i livslabyrinten.
- Så sterkt kan et menneske leve
at det synger en høysang om livet
som lenker det fast under hatets brynde...

Du dør, og ditt siste hjerteslag
viker for ungdommens olympiade.
Dine stier gror igjen. Men du sådde roser,
store og små blant tistler og mose.
Din grav synker i. Men vinden vil jevne
det dype sår i dødens vidde,
vil fylle din ensomme lengsel med takk...

Even Lorch-Falch
(skrevet i 1952, 18 år gammel)

Ovenstående dikt ble altså skrevet i 1952, under olympiaden i Oslo. Det ble i anledning dikterens død sendt til alle de største norske aviser, og noen små. Ikke en avis tillot det trykt! Først i 1970 lot Yngvar Ustvedt det lese opp i NRK under et 10 minutters presentasjonsprogram om E.L.-F.

Mer Hamsun-stoff øverst på neste side.

EN NY VRI

Av Ægir

Det har skapt bølger i andedammen at kongeparet på sin nordnorske reise besøkte Knut Hamsuns barndomshjem på Hamarøy, og at de til og med tok dikterens landssvikdømte sønn Tore i hånden. Forfatteren Kjell Fjørtoft utlegger dette som et kongelig håndslag til NS-folk, mens en lang rekke jøssingkoryféeer selvfølgelig er uenig med ham. På sin vanlige betingelsesløse måte sier f.eks. spaltisten Knut Bøckman i Aftenposten at kongen på ingen måte ville vise landssvikeren Knut Hamsun noen ære, «like lite som Kong Harald ville finne på å godta landssvik eller landssvikere i

noen annen sammenheng heller». Hva Bøckman imidlertid inderlig godt vet, er at NS-folk aldri har akseptert landssvikstemplet, og at de mener å ha handlet ut fra dyp og inderlig fedrelandskjærlighet. Muligheten for at majesteten kan ha tatt hensyn til akkurat det, er sikkert nok til å gi Bøckman mareritt i lange tider.

Jeg skal ikke forsøke å gjette på hva kongen egentlig mente. Det vil sikkert forbli en hemmelighet, for han vil neppe gi seg til å fortolke seg selv. Derimot merker jeg meg reaksjonen til de nevnte jøssingkoryféeer. De sier alle at det var en hyllest til den store dikter, og at landssvikmomentet i denne forbindelse

var uten betydning.

Dette er så avgjort en ny vri. Gjennom hele «landssvik»-oppjøret gikk det en rød tråd: Jo bedre og dyktigere man var, desto større landssvik var man og desto lenger straff fortjente man. All den stund Knut Hamsun er en av de aller fremste blant nordmenn, er han også en kjempestor landssvik som fortjener den aller største og langvarigste straff. Det har man altså

(Forts. side 6)

Bautasteiner over Hamsun og frontkjemperne

En gammel frontkjemper sitter og prater med seg sjøl — og katten.

Han tenker på gullrushet i Albertville, Norske farger på hjelmene sto godt til flaggene — og ansiktene.

Heder, ære og medaljer til heltene. Gamlen tenker på gravene i Øst. Graver i granathøl. Graver med råtne trekors og rustne hjelmer.

Beinrester med skallen mot

Øst. Beltespenner med «Gott mitt uns». Falmete norske flagg og filler. Gullring med evig din på en knokkel! Rester av nordmenn i kamp mot bolsjevismen.

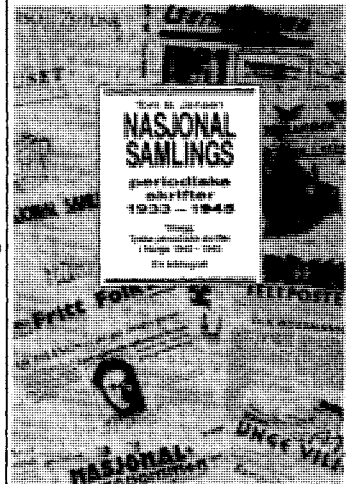
Menn uten heder og ære. Gamlen prater med seg sjøl og stryker katten.

Han vil være med å reise en bauta over sine kamerater.

Øivind Lønli

i Halden Arbeiderblad 21.8.92.

Bibliografinyhet:

Nasjonal Samlings periodiske skrifter 1933-1945

I ti år har Tom B. Jensen arbeidet på sin oversikt over Nasjonal Samlings forskjellige aviser og tidsskrifter fra partiets stiftelse i 1933 til mai 1945. Disse skrifter utgjør et forbløffende stort antall, og Jensen har fått med nøyaktige opplysninger om dem alle. Det er imponerende gjort! Bakgrunnen for dette arbeide er at Tom B. Jensen har en meget omfattende samling av NS-trykksaker foruten uniformer, merker, flagg osv. fra den tiden. Han er i dag en meget etterspurt ekspert på dette område.

Denne boken er selvfølgelig av særlig interesse for historieforskere og samlere, men vi vanlige NS-folk vil finne mange opplysninger der som vi minnes med glede.

Prisen på boken er kr. 300,- pluss porto og oppkrav og kan bestilles enten fra Grafisk Media Forlag, postboks 5265, 0303 Oslo, eller fra INOS Boktjeneste.

MÅNEDENS PERNILLE:

«Hva var det han het den psykiatrikeren som bedrev sjelelig mishandling av Knut Hamsun etter krigen?» Gullet spør omgitt av en bunke gamle aviser, som hun holder på å gå igjennom.

Hun erobret en sommerjobb og har hatt sen sommerferie, med sterkt preg av høst, på fjellet langt fra sivilisasjonen. Før hun reiste ba hun meg som vanlig ved fravær om å samle på avisene slik at hun kunne ta igjen det forsømte når hun kom hjem.

«Gi meg litt henstand», svarer jeg, «du vet at navn ikke er min sterkeste side. Men hvorfor skal du ha tak i det navnet nå?»

«Jeg går akkurat nå igjennom Dagbladet for 20. og 21. august. Som du sikkert husker hadde Dagbladet den 20/8 en forside med følgende tekst: «Utstrakt hånd til landssvikerne». Betegnelsen får stå for avisens regning. Den 21/8 gienga så avisen en rekke av en del innringninger som kom til avisen samme aften. Her tok Kjell

Fjørtoft og Øystein Sørensen imot samtalene.

«Nå kan jo «Dagbladet» selv velge hvor mange innringninger det vil gjengi, men utvalget synes å være rettferdig og det er et par jeg gjerne vil komme inn på».

«Det er altså ikke Hamsuns plageånd», sier jeg.

«Han kommer etterpå», sier Gullet. «Nei det er en pensjonist fra Sarpsborg, navnet er likegyldig, men han er 72 år gammel og, ja, du har vel sikkert lest det.»

Her avbryter jeg henne, og sier: «Jeg vet at jeg hadde liten tid de dagene. Det var litt av hvert i forbindelse med høsten som måtte planlegges på jobben, så jeg sovnet fra avisen på sen-gen. nei, la meg høre.»

«OK», sier hun, «og det jeg nå leser opp for deg er uttalt den 20/8 1992. Hør her, her kommer det.» Hun gjør en kunstpause før opplesningen begynner. «Jeg var», uttaler vedkommende, «kommunist under kri-

gen, og jeg er dypt skuffet over nazistene, som anga sine foeldre og drepte sine landsmenn. Jeg er sterkt imot forsoning. Alle nazister burde miste sine rettigheter, og dette burde gjelde i tre slektsledd. Sitat slutt.» tilføyer hun.

«Det har nok gått meg forbi», sier jeg, «og hadde jeg lest det, hadde jeg neppe fått sove».

«Og så kommer vi til slektsleddene», fortsetter Gullet, og du er altså slektsledd nummer to, men primært burde du vel ha blitt straffet for valg av foreldre! Forresten er det jo noe dunkelt om når du skulle ha blitt straffet, for tre år gammel, som du var, da krigen sluttet, måtte det ha vært vanskelig å finne en passende straff til deg. Så kommer da jeg som slektsledd tre inn i bildet, og jeg burde da antagelig straffes for at jeg er til. Og hva mormor og morfar angår, så bør det vel granskes om de har angitt sine foreldre. Hva er det ikke de kan koke sammen! Hun ler, og fortsetter:

Høk over Høk

«Men så var det Hamsuns plageånd som har fått sin utfordrer.»

«Og jeg har i mellomtiden hentet frem fra hukommelsen at han het Gabriel Langfeldt, var professor i psykiatri og overlege på den psykiatriske klinikken hvor han bedrev sjelelig mishandling av Hamsun», innskyter jeg.

«Bravo», sier Gullet, «men Langfeldt, som han altså het, har fått sin overmann i en annen psykiatriker, nemlig professor i psykiatri Leo Eitinger. Også han uttaler seg i det nummeret av Dagbladet som jeg siterer fra. Og han slår fast at det å delta aktivt på den gale siden under krigen er og blir en annen krigsforbrytelse. Og for å holde oss til morfar, så kan man vel si at han gikk ut som fedrelandsvenn, ble dømt som landssvik, men er i virkeligheten krigsforbryter.»

«Du kan få sagt det», tilføyer jeg.

Pernille

Det er ikke alltid årene modner

Av Frederik Skaubo

Redaktør Knut Bøckman (60?) har analysert Kjell Fjørtofts påstand om at Kong Haralds hedring av Knut Hamsun, var en håndrekning til «landssvikerne». I «kommentarer» i Aftenposten 20/8 går han i breisjen for vår monark og forklarer at Kong Harald selv sagt ikke hadde landssvikeren Hamsun i tankene, men like selv sagt den store dikteren, som nå igjen skulle få la sin sol lyse over det norske folk. Jeg skal ikke gi meg ut på spekulasjoner om Kongens motiver, men er overbevist om at de er gode. Alt annet ville jo være høyst urimelig.

Men når redaktør Bøckman

med finurlige formuleringer gjør Hamsun stor på tross av hans «landssvik» da er det jeg stusser. Ja, når Bøckman først gjør seg det bry å omtale Kongens «Hamsunbesøk» og tar i bruk sin finjusterte holdningsvekt, så forundrer det meg at han under denne intellektuelle kraftprestasjon ikke snublet over forhold som burde vise at tittelen «landssvik» er meget malplisert i forbindelse med Hamsun. Redaktørens egne observasjoner i denne sak burde alene være nok til at Aftenpostens språkekvalifikasjon i det minste kunne ha benyttet et par av PC'ens gaseøyne. Påstanden om Knut Hamsuns landssvik er like absurd idag som noensinne.

Tilnærmet normalt

«Tenk på dette bare; i 1930-årene hadde vi høy arbeidsledighet og gjeldskrise i landbruket. Begge deler forsvant under krigen — har du hørt om en bonde som var i gjeldskrise i 1945? Svært mye av dette har ikke vært forsket ut. Det er skapt et inntrykk av at de fem

årene var en kamp mellom svart og hvitt, men det var jo ikke det alene, veldig mye var grått i alle nyanser, store deler av samfunnslivet gikk tilnærmet normalt for alminnelige mennesker.»

Øystein Sørensen i intervju med Dagens Næringsliv 1/8.

Et sakkyndig svensk . . .

(Forts. fra s. 4)

ger. Bestemmelsen angir imidlertid at den omfatter også bistand som er ydet med «krig for øye». Forræderi kan derfor begås også i tilfeller hvor det tross den akutte krigsfare faktisk ikke bryter ut krig. Forholdet synes til en viss grad likeartet med stillingen hvis krigshandlingene er opphørt, men krigstilstanden består. Ved bedømmelsen av menigmanns mulighet for å avgjøre om våpenskiftet hadde tatt slutt, eller om det forelå en ak-

tuell sjanse for dets gjenopplussen, bør den alminnelige oppfatning i Norge være avgjørende. Denne var at krigen var slutt ved kapitulasjonen, hvilket ble bekreftet ved demobiliseringen og forsvarsmaktens oppløsning. Den offisielle svenske oppfatning var likeledes at krigen i Norge var opphørt. Om det bør stilles større krav til norske borgeres innsikt får stå hen; men en svensk borger bør i et hvert fall kunne påberope seg sin regjeringens mening. Imidlertid skjedde det en forskyvning i denne, riktignok ikke uttrykkelig tilkjennegitt, men markert ved at den svenske regjering somme-

Erstatningsdirektoratet

Det er satt i gang en undersøkelse av Erstatningsdirektoratets gjørene og laden i de første etterkrigsår. Vedkommende forsker er interessert i alle opplysninger som kan belyse hvilke metoder og prinsipper som ble brukt. Skriv til Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO), postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo.

ren 1943 innstilte transitteringen over svensk territorium. Alt ettersom denne oppfatning slo i gjennom, kan det med noen rett gjøres gjeldende at også de enkelte borgere burde ha hatt krigshandlingenes gjenopptagelse «for øye». I disse spørsmål er det i Instituttet imidlertid hevdet også en annen mening, nemlig at uttrykket «krig» i straffelovens § 86 må antas å sikte til krigshandlinger, men derimot ikke til formell krigstilstand uten krigshandlinger. Denne mening støttes på;

at Genevekonvensjonen av 1949 om beskyttelse av krigens ofre, ikke finner anvendelse ved krigstilstand som ikke innebærer krigshandlinger;

at kampene i Korea i alminnelighet fikk krigens rettsvirkninger, skjønt folkerettslig krig ikke forelå; der ble altså de faktiske krigshandlinger ansett for avgjørende; samt

at den norske straffelov og den militære straffelov likestiller mobilisering med krig, hvorav må følge at krig ikke kan foreligge etter at det er demobilisert.

En ny vri . . .

(Forts. fra s. 5)

nå forandret på. Fordi han er så stor, betyr hans «landssvik» nesten ingen ting. Kan det samme resonnement gjelde også overfor de mange tusen andre dyktige og bra mennesker som var medlemmer av Nasjonal Samling?

Ellers synes jeg at tidligere kulturminister Lars Roar Langset er den som oppsummerer denne saken best. I Aftenpostens morgennummer 20. august skriver han:

«Satte kongebesøket sluttstrek for striden om Hamsuns forhold under krigen? Debatten om det er overflødig. Det er ikke en konges sak å overprøve meninger om slikt. Men er ikke hele striden om Hamsuns tragiske sluttakt i ferd med å bli overflødig? Han fikk ihvertfall bøte dyrt for sin villfarelse, og snart femti år er det gått siden dom-

men over ham falt. Resten — om det er noen rest — bør overlates til en høyere dommer. Oppgjort er oppgjort.

Det som fortsatt lever, er Knut Hamsuns diktning. Daglig skjer det at nye mennesker over hele verden oppdager den med en glede som hos noen kan bli til besettelse. Så sterkt griper den, i sin nervesittende menneskeskilddring, sin humor, sin poetiske magi.

For de aller fleste nye Hamsun-lesere er vår seiglivede debatt om Hamsun under krigen uten enhver interesse. Det som kanskje — og forhåpentlig — interesserer dem, er at han var norsk. At han spiller nordnorsk lynne som knapt noen annen av våre diktere.

Men han tilhører verden. Så bør også vi uten prutning og splid kunne vedkjenne oss at han var vår, en av de største kunstnere vi har hatt, og dermed en del av vårt folks verdier. Det er ikke lenger noen rimelig grunn til at det skal overskygges av gammel bitterhet.

Var det ikke ganske enkelt dette som kongen slo fast med sitt besøk på Hamarøy?»

Absalon Pederssøn . . .

(Forts. fra s. 8)

Absalon Pederssøn Beier sitt hovedverk trykt før to hundre år senere, og da bare delvis. Det fantes imidlertid mange håndskrifter i omløp.

Absalon formet selv sitt ettermæle slik: «Han var een from mand, oc elskte sit fedreland». Antagelig var han Norges første bevisste nasjonalist.

Da Churchill utfordret . . .

(Forts. fra s. 1)

«En ilmelding kom fra Churchill, som sa: «Hold Antwerpen for en hver pris, en stor britisk undsetningsstyrke er underveis.» Lykkeligvis hadde man heller ikke den gang særlig tiltro til Churchill. Antwerpen ble gitt opp, og hadde vi ikke gjort det, ville hele vår arme, vår konge og vår regjering være tatt til fange i denne rottefelle. For den britiske undsetningsstyrke eksisterte bare i Churchills fantasi.»

Avisen Telegraaf trekker en uhyggelig parallell mellom de krigførende. På den ene side, sier bladet, har vi tyskerne som torpederer de små nasjoners skip, men som lar de store nøytrale landskip være i fred. På den annen side har vi Churchill som lydig bukker for de store nøytrale, men samtidig krever at de små nøytrale skal gå inn i krigen på de alliertes side. Vi vet ikke hva som er det minst moralske.»

Vingtieme Siecle (Belgisk) skriver i sin leder mandag 22.1:

«Winston Churchill er en farlig taler. Hver gang han griper ordet yter han dr. Gobbels en hjelp som innbringer den tyske propaganda resultater, som ellers ikke kunne kjøpes for millioner.»

En annen lederskribent i Independence Belge skriver:

«Vi er vant til at Churchill slår porselen i stykker.»

Under overskriften Mr. Churchills angrep» skrev Stockholms-Tidningen i sin leder tirsdag 23.1.40:

«Pressen i Paris og London har kalt Churchills tale en advarsel. Vi vil snarere kalle den et angrep. For hva annet er det, når Churchill taler om de nøytrale staters plikt i henhold til Folkeforbundsavtalen til å stå sammen med de franske og britiske imperier mot «angrep» Riktignok inngikk angrepet i et omskrivende spørsmål om, hva ville skjje, hvis de nøytrale ikke gjorde dette. Churchill mente at hvis de nøytrale ikke gjorde sin omtalte plikt ville stormen bre seg ut mot syd og mot nord.»

R.B. melder fra Belgrad at talen har vakt den største forbauselse i Jugoslavia:

«Churchills tale har også vakt den ytterste forbauselse i politiske kretser i Jugoslavia, da den er en direkte innblanding i de neutrale politikker. I neutrale diplomatiske kretser i Belgrad bemerket man, at Churchill åpent tar til orde for en utvidelse av krigen til hele Europa.

Krigen som aldri . . .

(Forts. fra s. 1)

de angret og bedt om tilgivelse for at krigen gjorde denne innsatsen nødvendig?

Stormaktene trakk Norge med i en krig som vår regjering ikke hadde forberedt oss på og som vi improviserte et fattigmannsforvar mot, med alle de ulykker det medførte, også for nevnte jødiske professor.

Har den angret og bedt om tilgivelse?

Det burde være mulig, så mange år etter krigen, for de fleste av oss å godta nordmenn som var villige til å ofre livet i det de mente var kampen mot faren fra øst, som sannelig var reell nok også i mange år etterpå, som moralsk like høyverdige som norske soldater i Storbritannia, i Sverige og i hjemmestyrkene. Og bli ferdig med fordømmelsen. Frontkjemperne ble straffet, og er ikke dømt til livsvarig.

Hvis den andre siden hadde vunnet krigen, hvem hadde da vært svikere og hvem hadde vært helter? Krigen ville ha kommet, med eller uten Hitler.

Tom B. Jensen:

Nasjonal Samlings periodiske skrifter 1933–1945

En unik bibliografi for historieforskere og spesielt interesserte

Utsalgspris kr. 300,- (+ porto og oppkravsgebyr)

Bestiller ant. eks.:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

Grafisk Media Forlag, Postboks 5265, 0303 Oslo

Jeg er nasjonalist . . .

(Forts. fra s. 3)

Jeg har venner blant de fremmede, men bare blant dem som deler mitt syn på innvandringen. Siden høsten 1991 er jeg også blitt omtalt som nazist. Jeg forstår ikke hva media mener med det. Jeg er født 1935, og således for ung til å ha vært NS-medlem om det er det de sikter til. Jeg har heller ikke noen gang vært medlem av det som media i etterkrigsårene har stemplet som nynazistiske organisasjoner, eller hatt omgang med deres medlemmer. Hvordan kan jeg da være nazist? Og hva er egentlig en nazist? Er ikke det en av Hitlers folk?

Jeg er nasjonalist og vil bevare Norge for det norske folk. Jeg nekter å gjøre landet flerkulturelt og nekter å godta at mine barnebarn skal havne i borgerkrigen som i framtiden må komme. Jeg nekter å være med på å legge alt til rette for et nytt Jugoslavia. Alle dagens politikere som godtar den ulovlige asylinnvandring og som går inn for å gjøre det norske folk flerkulturelt, er etter min mening de største landssvikere i dette århundret. Vi kommer aldri til å gi oss. Så får de heller kalle meg hva de vil. Jeg er klar over at denne artikkel vil bli lest av

mange journalister utenfor kretsen i «Folk og Land» og det vil gi rødegardistene ny næring til å kalle meg nazist. Men det får stå til. Det jeg har skrevet er ikke bare min personlige mening, men også en historisk sannhet. Så igjen: Skal NS-folk aldri få fred? Når skal den 2 verdenskrig slutte og når skal sannheten komme på bordet?

Polens uomtalte skyld . . .

(Forts. fra s. 2)

skogvokterbolig. Polakkene gjennomsøkte huset, men fant ikke meg. Da de ved tretiden om ettermiddagen hadde forlatt huset, hørte jeg en artillerist ligge i etasjen over og stønne. Han hadde fått et beinskudd om formiddagen. Jeg gikk opp og fant min venn fullstendig avkledd. Alle hans eiendeler var tatt. Nesen manglet, tunga var kuttet av, og hans genitalia var skåret totalt vekk.»

Likeledes berettet under ed gefreiter Josef Bergmann fra grensebataljon II for Bromberger Amtsrett:

«Jeg fikk på dette vis anledning til å innskrive meg som vidne på kommandanturet om hvorledes 4 tilfangetatte tyske matros ble framstilt for borgermesteren i Schubin og en polsk prest, antagelig en munk.

Matrosene skalv over hele kroppen og gråt, så jeg antok at de måtte ha blitt mishandlet underveis. Etter noen minutter, mens matrosene måtte vente utenfor, kom den polske borgermester, bykommandant Beutler og presten fra et annet rom, og borgermesteren erklærte, at det riktigste ville være å skyte matrosene, hvortil bykommandanten og presten samtykket. Derpå ble matrosene avkledd sine jakker, kapper og støvler og ført ut av polske sivilister.

Begge disse tilfelle er typiske for de forgåelser som polakkene utførte i disse årene mot tyskerne. Det handlet ikke bare om aksjoner fra enkelte forbrytere, men om en planmessig tilintetgjørelse av det tyske Posen.

Lloyd George advarte mot ny krig

Våren 1919 fortsatte den nye polske imperialisme: Med våpenmakt erobret Polen Øst-Galazien og nordøstområdet, inklusiv Wilna som var bebodd av 90% hviterussere, litauere og jøder og bare 8,2% polakkere.

Fredskonferansen i Versailles begynte 18. januar 1919, og Polen sendte dit en delegasjon under ledelse av Dmowski som gjentok de umåtelige krav han tidligere hadde stilt overfor president Wilson. Etter de første valg til Sejm, (navnet på det polske parlament) 26. januar 1919, ble, som det het, «Fastsettelse av grensene» sett som den viktigste oppgave av statssjef og regjering, samtidig med en rask oppbygging av arméen.

Versailles-traktaten oppfylte bare en del av de ønskede polske territorialkrav, men de ble allikevel tilkjent. Nesten hele Posen og størstedelen av Westprøyssen uten noen avstemning, likeså de vestlige områdene Flatow og Schlochau og deler av østprøyssiske og nederschlesiske områder. I det sydlige Østprøyssen og Vestprøyssen til høyre for Weichsel, samt i Oberschlesien, skulle det holdes avstemning over skjebnen til disse tyske områder. Det tyske Memelområde ble overlatt Litauen. Den urtyske byen Danzig (93% tyskere), en viktig østersjøhavn, ble deklarerert som «fristad» under oppsikt av Folkeforbundet, imidlertid de facto tilsluttet Polens maktområde, idet Polen hadde store forretningsmessige fordeler, som forvaltning av banenettet og havnerettigheter.

Den engelske premierminister Lloyd George hadde i sitt memorandum av 25. mars 1919 under Versailles-konferansen advart mot:

«Forslaget fra den polske kommisjon om å stille 2.100.000 tyskere under oppsikt av et folk av en annen rase med en annen religion og som aldri i løpet av sin historie har bevist evnen til et stabilt selvstyre, må etter min

bedømmelse før eller senere føre til en ny krig i Øst-Europa.»

Til Polen

Dagen etter avtalens ikrafttreden tok Polen de tilkjente områder i besittelse. For beskyttelse av den jødiske minoritet, satte de allierte seierherre minoritetsbeskyttelsesavtalen som forutsetning for at polakkene kunne ta de tyske områder i besittelse. Denne avtale var ikke mere verd enn papiret den var skrevet på. Polen har ikke under noe tidspunkt tatt hensyn til den. Ved Versaillesavtalens foreskrevne folkeavstemning i juli 1920 og mars 1921, nådde terroren og grusomhetene som ble forøvet av polakkene mot tyskerne, nye redselsfulle høyder.

General og stats . . .

(Forts. fra s. 1)

teste) dag i Norges nyere historie.

General Ruge's refleksjoner 9. juni 1940

Den 9. juni 1940 var generalmajor O. Ruge Statsoverhode i det ennå frie og ubesatte Norge. Det hadde han vært siden 7. juni da Kongen og regjeringen forlot landet — og etter bemyndigelse fra de samme. Han var dessuten bemyndiget til å kapitulere overfor de tyske myndigheter (i Norge), og de var 8. juni underrettet om at han ønsket å innlede overgivelsesforhandlinger (NB! Overgivelse er det norske ordet for kapitulasjon — som er fransk).

Hva tenkte så GM O. Ruge denne svarteste dagen (9. juni 1940) i Norges nyere historie?

Det får vi et relativt godt inntrykk av når vi analyserer det han sa til soldatene på Setermoen den samme dag. Soldatene var i ferd med å demobilisere — og ikke alle hadde skjont hvorfor. Hva generalen sa har jeg fått referert (etter hukommelsen) av en soldat som var tilstede. Han sa bl.a.: «Det er ingen skam å bli slått eller lide nederlag, når en har bitt fra seg det en maktet. Det er bedre for et land enn å gi seg uten strid».

Han trakk dessuten sammenligning med tyskerne:

«De som er våre herrer idag var i 1918 i samme stilling som vi er i dag».

Han nevnte også Finland som i over hundre år var en del av Russland, men som i 1917 rev seg løs. Hva var perspektivet for oss nå.

Jo — som for Tyskland knappe 22 år, eller i verste fall som for Finland 108 år (1809—1917).

«En må være klar til å hjelpe seg selv når tiden er inne. En kan ikke vente at hjelp skal komme utenfra.»

Sa generalen som hadde forlutsatt og basert seg på uten-

landsk hjelp under felttoget i 1940. Og som hadde vært generalstabssjef fra 1933 til 1938 da Hæren ble redusert til seks uøvde brigader. Og som han selv hadde karakterisert som Europas dårligste hær. Det går en nemesis igjennom livet for oss alle.

Hans etterfølger (i 1938) oberst R. Hatledal ga (i 1940) mobiliseringsordre til en ekstra brigade i forhold til regjeringens vedtak (fra fire til fem brigader i Sør-Norge). Men da mobiliseringen kom for seint, og derfor kunne ødelegges av tyskerne — fikk bare 4. brigade på Vestlandet en regulær oppsetning.

I Nord-Norge var 6. brigade heldigvis allerede mobilisert av generalene Laake og Fleischer.

I Fleischer's bisettelse på Vestre Gravlund etter krigen uttalte O. Ruge at en del hemmeligheter tar vi alle med oss i graven.

Generalløytnant Ruge har heldigvis ikke tatt alle sine hemmeligheter med seg i graven.

Maktspillet bak . . .

(Forts. fra s. 1)

Av disse tre alternativer stemte selvfølgelig bare det siste med Quislings linje. Hans regjeringens politikk var å søke stadig kontakt med de tyske ledere som understøttet denne politikk. Når norske regjeringsmedlemmer eller andre NS-ledere var på reise utenlands, hadde de som fast oppgave å kontakte og oppmuntre tyske ledere som sto på Quislings linje. Det var f.eks. nesten en fast regel at norske representanter var innom dr. Best i Danmark. Han sto jo for helt andre synspunkter enn vår egen Terboven. Andre viktige kontakter var Alfred Rosenberg, forskjellige Waffen SS-ledere som f.eks. skolesjefene i Tölz, Hitler-Jugendens høyeste ledere osv. Samtidig prøvde man etter beste evne å motarbeide talsmennene for de to andre alternativer. Et eksempel på hvordan Quisling kunne utnytte sin innflytelse på høyt tysk hold, var da han fikk stanset Terbovens planer om massehenrettelser av nordmenn i januar 1945.

Det som det er viktig for meg å fremheve, er at Quisling og NS såvel innenriks- som utenrikspolitisk i høy grad førte en selvstendig politikk med sikte på å ta vare på vårt folks interesser. Alle påstander om at vi var viljeløse lakeier for tyske interesser, savner enhver rot i virkeligheten.

At vi ikke alltid hadde hallet med oss, rokker ikke ved det faktum at vi i tilfelle av en tysk seier ville vært de eneste som kunne ha sikret Norge en rimelig plass i det nye Europa.

VENNEGAVER

TIL «FOLK OG LAND»

Vi kvitterer denne gang for tilsammen kr. 6.480.-.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

B. S., Hosie	Kr. 200.-
K. S., Askim	Kr. 70.-
D. S., Isfjorden	Kr. 100.-
C. G. F., Jessheim	Kr. 50.-
M. A., Ålesund	Kr. 100.-
K.+L. K., Kristiansand	Kr. 250.-
J. A. V., Haugesund	Kr. 350.-
T. E., Bergen	Kr. 100.-
I. K., Sørreisa	Kr. 150.-
K. A., Oslo	Kr. 50.-
O. H., Bærum	Kr. 300.-
O. M., Skarnes	Kr. 500.-
A. G., Straumsgrend	Kr. 100.-
M. H., Skollenborg	Kr. 200.-
I. S., Nore	Kr. 870.-
T. H., Trondheim	Kr. 350.-
H. T. O., Åmødt	Kr. 50.-

S. L., Tistedal	Kr. 50.-
N. N.,	Kr. 200.-
J. E. K., Oslo	Kr. 150.-
J. V., Oslo	Kr. 100.-
M. A., Ålesund	Kr. 100.-
T. E., Nesna	Kr. 250.-
S. B., Oslo	Kr. 50.-
F. R., Haugesund	Kr. 350.-
J. B. G., Freiburg	Kr. 300.-
G. F., Grimstad	Kr. 250.-
J. S., Våglund	Kr. 100.-
K. R., Kongsvinger	Kr. 200.-
K. K., Brumunddal	Kr. 300.-
A. J. F., Filipinene	Kr. 40.-
R. D., Bardu	Kr. 50.-
L. I., Lyngdal	Kr. 200.-

De yngre vil forsoning

Dagbladet inviterte 20. august til innringning om spørsmålet forsoning mellom motstandere fra krigens tid. Kjell Fjørtoft og Øystein Sørensen snakket med innringerne. Dagen etter gjenga avisen tyve svar, som fordeler seg slik:

40% (8 stk.) er over 60 år og mot forsoning.

20% (4 stk.) er over 60 år og for forsoning.

20% (4 stk.) er under 45 år og for forsoning.

20% (4 stk.) er frontkjempere og front søstre som ifølge avisen ikke viste tegn til anger.

En av de yngre, Odd Magne Havnerås (32), Bærum, uttrykker seg svært klart: «Jeg synes det var urimelig at man i Norge ble dømt bare for å ha en mening . . .». Om «landssvik»-oppjøret mener han at det var nødvendig, «men ikke rettferdig».

En av de argeste av de intervjuede er den tilsynelatende så milde professor Leo Eitinger. Han erklærer kategorisk at forsoning ikke er mulig uten anger, og avslutter så slik: «Det å delta på den gale siden under krigen er og blir en krigsforbrytelse.»

Det er tydelig å merke at det ikke er jus Eitinger er professor i, men som spesialist i psykiatri burde han ihvertfall vite i hvilken grad blindt hat kan føre et menneske på villspor.

Skammelig

De fjorten muslimske organisasjoner som sto bak protesten mot at Salman Rushdie ble «vennlig behandlet» av norske statsråder, og — enda verre — fastholder at det Rushdie har skrevet, etter islamsk lov automatisk fører til dødsdom, de bør skamme seg.

De fjorten organisasjonene hevder at våre myndigheter tramper på de «norske» muslimers følelser. Ligger det da fullstendig utenfor disse folks begripelse at de — og det til de grader — selv tramper på vertslandets og vesterlandenes kultur?

Krigen som aldri slutter

Av Anton Olstad

I Dagbladet 21. august uttaler en jødisk professor som overlevde fangenskap i tysk konsentrasjonsleir: Det å delta aktivt på den gale siden under krigen, er og blir en krigsforbrytelse. (Sitat slutt.)

Man kan forstå ham når han sier at frontkjempere må angre, ellers er tilgivelse umulig. Men er det en riktig problemstilling?

Fristende å snu det hele rundt. Det var to parter i krigen; nordmenn deltok på begge sider. Den ene siden tapte og lederne dømt og henrettet, i Nürnberg og på Akershus. Det var ikke tvil om hvem som var svikere og hvem som var helter. Hvis nå de som tapte hadde vunnet, hvem hadde da vært helter og hvem hadde vært svikere?

Vår forbundsfelle Sovjet-armeen «mistet» ca. 15.000 polske

krigsfanger. Omkring 5000 av dem ble funnet i massegraver i Katyn. De drepte og deporterte baltene da de tok de tre statene i 1940. Har de angret og bedt om tilgivelse? Er de ute av Baltikum, og er statene frie?

Vår forbundsfelles Royal Air Force bombet Dresden, som var full av flyktninger, i februar 1945, sammen med US Air Force, med sprengbomber og fosforbomber. Ildorkanen ble så kraftig at byforvaltningen har anslått drepte, brente og pulveriserte til mellom to og tre hundre tusen som et minstetall. Har seierherrene bedt om tilgivelse? En seinere norsk general som var med på bombing av tyske byer har gitt uttrykk for anger og ruelse, som den rakygete mannen han er. Masse-mord er masse-mord.

USA avsluttet krigen mot Japan med to atombomber. Har

(Forts. side 6)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag og torsdag kl. 11—15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

En femti år gammel UNGDOMSDRØM SOM BRAST

Av Hans Olavsén

Medio september i år var det femti år siden Det europeiske ungdomsforbund ble stiftet i Wien med fjorten nasjonale ungdomsorganisasjoner som medlemmer. Tilsammen omfattet disse organisasjoner 44 millioner ungdommer mellom ti og atten år. Norsk medlem var Nasjonal Samlings Ungdomsfylking, som i Wien var representert av femten kvinnelige og mannlige ungdomsledere.

Ungdomsforbundets drøm og idé var et europeisk fellesskap av selvbevisste og selvstendige folk som hadde full respekt for hverandres egenart, og som ønsket å leve fredelig sammen.

Forbundets medlemmer var fullt ut likeberettigede og var bl.a. suverent ansvarlige for hvert sitt saksområde. Norge hadde ansvaret for oppgaven «bondekultur og landtjeneste». Under Axel Stangs ledelse utfoldet NSUF en sterk aktivitet på dette feltet så lenge ungdomsforbundet besto.

Reichsleiter für Jugenderziehung, Baldur von Schirach, og Reichsjugendführer Artur Axmann, som tok initiativet til dannelsen av Det europeiske ungdomsforbund, møtte sterk motstand fra høyt hold i denne sak. Utenriksminister von Ribbentrop gjorde alt han kunne for

å stanse stiftelseskongressen. Goebbels snakket hånlige om at «ungdommen leker folkeforbund» og ga avisene instruksjoner om å gi kongressen en minimal omtale. Prinsippet med likeberettigelse var ikke populært blant enkelte.

Det dreide seg om, var en kamp mellom imperialistisk tenkende tyskere på den ene side og en idealistisk ungdom med tro på likeverd og fellesskap på den andre. Artur Axmann, som fremdeles lever, skriver på en bok der han bl.a. kommer inn på disse ting. Så snart boken foreligger, skal jeg komme tilbake til den.

Forskjellenes fellesskap

«All oppdragelse må være nasjonalt bestemt. Det finnes ikke noe patent på ungdomsledelse som uten videre er anvendbar for alle nasjoner. Betydningen av de forskjellige ungdomsorganisasjoner i Europa ligger i det faktum at de er oppstått som typiske nasjonale oppdragelsesfellesskap innenfor sine folk og bare er virksomme i disse. At de nasjonale ungdomsorganisasjoner er forskjellige, vanskeliggjør imidlertid ikke disse ungdomsorganisasjoners forbindelse med hverandre. Nettopp den selvstendighet og nasjonale egenart som preger de her deltagende organisasjoner garanterer at det nylig dannede europeiske ungdomsforbund vil oppfylle sine oppgaver innenfor oppdragelsen og politikken. Forbundet trer ut i livet med en

aktelse for den enkelte ungdomsorganisasjon som er bygget opp under tallrike samvær, og legger dermed grunnlaget for et ærlig kameratskap mellom Europas ungdom.»

Baldur von Schirach under stiftelsesmøtet for Det europeiske ungdomsforbund i Wien 14.-18. september 1942.

Absalon Pederssøn Beier — en lengtende nasjonalist

Av H. K.

Et av de betydelige navn i norsk litteraturhistorie er lektor ved Bergen skole, Absalon Pederssøn Beier. Han er den fremste av den såkalte Bergenkretsen, som gjorde seg kulturelt og litterært gjeldende rundt midten av femtenhundretallet, nærmere bestemt i de første tiår etter reformasjonen i 1537. Han ble født i Aurland i Sogn og gikk på skole i Bergen, der den betydelige biskop Gelde Pedersson tok seg av ham. Biskopen kostet også på ham videre utdannelse i utlandet, nærmere bestemt ved universitetene i København og Wittenberg.

I Bergen ble Absalon Pederssøn ved siden av lektor også slottsprekikant hos lensherren, Erik Rosenkrantz, som så det som en av sine hovedoppgaver å få tuktet hanseatene, noe han også greide. Det er antagelig også Rosenkrantz som har stimulert Absalon Pederssøn til å

skrive «Om Norgis Rige», som er hans hovedverk. Her beskriver han i første del Norges historie fra Harald Hårfagre til dronning Margrete, en periode han kaller vårt lands manndomsalder. Om den senere tid sier han at landet er blitt «gammel og graaherit, oc saa tung at det ey kan bære sin egen uld.»

Men til syvende og sist seirer følelsene og håpet over teoriene. Han har et håp om at Norge skal reise seg igjen. «Norgis rige er icke endnu saa gammel, at der er io nogen styrcke, visdom oc krafft udi, dog hun er gammel». Han lovpriser mangt stort han mener Norge eier, slik som Trondhjems domkirke, som han selv har sett, religionen, lovene, folkets tapperhet osv. Rørende er hans beskrivelse av norsk gjestfrihet. «Sandelig en from gudfryctig og tuctig persone kand vel drage fra Bahuus til Verdøyhuus, huilcken reyse er lenger end 250 miler, oc skal icke fortere offuer ein daler».

Om en nordmann som reiser fra Bergen til Danzig, forteller han: «Der han vil drage aff by, eskede herbergersken betaling for kost oc øl. Han spurte om han skulle betale øl oc mad, verdinnen mente jaa. Han sagde det var icke seduane i Norig at tage pending for øl oc mad, quinden sagde at det var seduane i deris land. Da sagde han, o du hellige land Norrige, det første ieg faar dig fat med mit legome, skal ieg falle paa kne oc kysse deg, som han oc gjorde.»

Absalons store håp var at Norge en dag skulle få en hersker som bor i landet, «at hun io kunne komme til sin mact oc herlighed igjen, thi disse haarde berg ere inden til fulle med got smør, sølff oc guld oc andre dyrbar ting, udi folcket er endnu noget av den gamle dygd, mandom oc styrcke».

På grunn av sin klare, norsk-nasjonale holdning fikk ikke

(Forts. side 6)